

SODOBNA ARABSKA POEZIJA

O sodobni arabski poeziji pri nas komaj kaj vemo, pravzaprav nič; v slovenščini doslej še ni bila predstavljena. Napraviti pregled in izbor arabske lirike je brez dvoma težko delo, kajti arabsko pesništvo zajema zelo različne arabske dežele, tako države arabskega zahoda — od Maroka do Sudana — kot vzhoda — od Sirije, Libanona, Jordanije in Palestine, prek Savdske Arabije do Jemena ter zalivskih držav do Iraka in Kuvajta.

Za sodobno arabsko pesništvo je v vseh arabskih deželah značilno sožitje na zunaj povsem različnih pesniških mišljenj in načinov izražanja. Gre za dve vrsti pesnjenja: po vzoru klasične staroarabske metrike (predvsem verske mistične ali domoljubne islamske pesmi, skoraj dosledno v monorimnem dvostihu) in sodobnega, osvobojenega togih klasičnih struktur in tem; le-to danes prevladuje povsod v arabskem svetu.

Pesništvo je bilo že pred islamom osrednja kulturna dejavnost Arabcev. Arabska plemena so se stoletja kosala in se potegovala za slavo z močjo svoje pesniške besede. Predislamska poezija je razvila izvrstne pesniške oblike: odo, kasido in gazelo. Navdihovale in navduševale so posamezne pesnike različnih obdobj (Goetheja so na primer očarale stare predislamske ode—mualake). Predislamsko pesništvo je zelo verjetno vplivalo prek andaluzijskih pesniških oblik »muwašaha« in »zadžala« na nastanek in strukturo trubadurske lirike. Prav tako ne moremo mimo slikovitega pripovedništva in pesništva v *Tisoč in eni noči*, ki je s svojimi številnimi, izvirnimi in bogatimi literarnimi zvrstmi po mnenju poznavalcev vplivala tako na italijansko renesančno in baročno novelistiko (G. Sarcambi, L. Ariosto) kakor tudi na razsvetljenstvo (Voltaire) in na kasnejšo romantično pravljico pripovedništvo (Hauff). Navdihovala je mnogo evropskih umetnikov, pesnike (Goethe: *West-östlicher Divan*), pisatelje (Swift: *Gulliverjeva potovanja*, Hugo: *Les Orientales*, Hoffmann), dramatike, libretiste, glasbenike in slikarje.

Izvrstno arabsko pripovedništvo je v evropski literaturi izzvalo tudi nastanek številnih imitacij, parodij in satir.

Od razpada abesidskega kalifata leta 1258 pa vse do Napoleonovega pohoda v Egipt je vladalo v arabskem svetu mračno »obdobje zastoja« v literaturi in kulturi nasplo. To obdobje vključuje tudi dolgo turško vladavino (od konca 15. stoletja do konca 19. stoletja), za časa katere so bili stiki arabske poezije z evropsko literaturo ovirani in zavrti. Arabski kritiki štejejo Napoleonov prihod v Egipt za začetek zanimanja Arabcev za evropsko kulturo in književnost. Takrat je prišlo tudi do prvih prevodov iz evropske literature. Vendar pa sta se zanimanje in odprtost zanj v

Egiptu, Siriji in Libanonu že v začetku 19. stoletja po korenitih kolonialističnih posegih v arabski svet spreobrnila v odpor proti zavojevalcem in njihovi kulturi. Začelo se je zanimanje za stare, izvirne arabske oblike, predvsem iz abesidskega obdobja (neoklasicizem). V Egiptu in deloma še v Siriji in Libanonu je tako prišlo do zavestnega zavračanja tedanjih evropskih tokov, povsod drugje po arabskem svetu pa so pesnili le v staroarabski metriki.

Ta literarni boj proti kulturi kolonizatorja je bilo čutiti še vse do konca druge svetovne vojne, čeprav štejejo arabski kritiki 40. leta 20. stoletja za začetek sodobne arabske poezije. Tedaj sta namreč iraška pesnica Nazik Al-Malajka in Iračan Badr Šakr Assajab prvič objavila pesmi svobodnih verzov. To je pomenilo drzen izziv za staroarabsko metriko, ki je dotlej veljala za neprekosljivo.

Ko so arabske dežele po koncu vojne druga za drugo slavile uradno državno neodvisnost, so začeli sodobno arabsko liriko oblikovati in usmerjati različni modni literarni tokovi. V arabskem literarnem svetu sta se spopadala predvsem dva tokova: z angažirano poezijo so se ukvarjali realisti in socrealisti, vodil jih je iraški pesnik Abbajati; leta 1954 so ustanovili znano literarno revijo *Madžallat Al-Adab* (Revija literature), izhajala je v Libanonu; drugo smer so predstavljali romantiki, kasnejši nihilisti in eksistencialisti, ki so pod vodstvom Sirca Adonisa leta 1957 ustanovili revijo *Šir* (Poezija). Spodbujali so svobodo izražanja in ustvarjanja ter eksperimentalno pesništvo. Neprestana polemika med tema dvema smerema je zaznamovala literarno življenje 50. in 60. let. Vendar se je del angažiranih pesnikov kasneje oddaljil v mistično in preroško poezijo, imenovano »Ruja« (vizija).

Vse od leta 1950 pa do leta 1967 so sodobni arabski pesniki pesnili poljubno, v slogu impresionizma, simbolizma, nadrealizma in modernizma, in tako v kratkem času preleteli in podoživeli ves razvoj sodobne evropske poezije (na primer Assajab).

Po porazu v vojni z Izraelom leta 1967 se je začel počasi krepiť verski fundamentalizem, ki je ostro nastopil proti posnemanju evropskih literarnih tokov.

Po mnenju libanonskega profesorja Saida Halida se je sodobna arabska poezija v zadnjih dveh desetletjih odvrnila od samozadostne, vzvišene in poduhovljene lirike in se obrnila k stvarnosti sami. Francoski kritik, pisatelj in profesor André Miguel je mnenja, da so sodobni arabski pesniki dosegli takšno stopnjo v svojem ustvarjanju (Adonis), da je njihova poezija popolnoma enakovredna najboljšim sodobnim evropskim pesnikom (René Char).

Predstavlja vam sedem sodobnih arabskih pesnikov iz Sirije, Iraka in Sudana.

Margit Podvornik Alhady in Mohsen Alhady